

Birinci Çeyrekte Büyüme

Ozan Bakış,¹ Tarık Kocar²

Yönetici Özeti

Kesinleşen Ocak ve kısmen açıklanan Şubat ayı GSYH öncü göstergeleri ile yaptığımız hesaplamalara göre Türkiye ekonomisinin 2024 yılının birinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 5,6 oranında büyümesini bekliyoruz. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle yaptığımız hesaplamalarla ise 2024 yılının birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla GSYH'nin yüzde 1,5 artacağını öngörüyoruz.

Kamu tüketim harcamalarında büyük artış

2024 yılının birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla tüketim malları ithalatında yüzde 16,2'lik bir azalışa karşın kamu tüketim harcamalarında yüzde 21,5'lik bir artış öngörüyoruz (Tablo 2).

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre bakıldığında, kamu tüketim harcamaları ve ÖTV'de ciddi bir artış (yüzde 55,6 ve yüzde 35,2), konut kredilerinde ise azalış (yüzde 27) görülmektedir. Dayanaksız tüketim malları yüzde 1,4 artarken dayanıklı tüketim malları ise yüzde 3,1 azalmıştır (Tablo 3).

¹ Betam, ozan.bakis@bau.edu.tr

² Betam, ahmettarik.kocar@bau.edu.tr

GSYH büyüme tahminleri	2024Q1
Çeyreklik dönemsel GSYH	1,5
Yıllık dönemsel GSYH	5,6

Tablo 1: Dönemsel ve yıllık reel GSYH büyüme tahminleri. Kaynak: Betam. **NOT:** "Çeyreklik dönemsel" büyüme oranı, bir önceki çeyreğe göre tahmin edilen mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış dönemsel GSYH büyümesini; "Yıllık dönemsel" büyüme oranı geçen yılın aynı ayına göre tahmin edilen dönemsel GSYH büyümesini göstermektedir.

	2023Q4	2024Q1
İthalat-tüketim	2,8	-16,2
Konut kredileri	-12,1	-5,7
Tük. kredileri ve KK	-4,0	-0,9
SÜE-dayanaksız tük.	-2,9	4,1
SÜE-dayanıklı tük.	-1,7	1,5
ÖTV	0,7	-5,3
Kamu tük. harc.	-5,5	21,5

Tablo 2: Bir önceki çeyreğe kıyasla tüketim harcamaları. **SÜE:** Sanayi üretim endeksi; **ÖTV:** Özel tüketim vergisi; **KK:** Kredi kartları.

	2023Q4	2024Q1
İthalat-tüketim	48,3	-1,0
Konut kredileri	-24,8	-27,0
Tük. kredileri ve KK	10,3	1,9
SÜE-dayanaksız tük.	0,4	1,4
SÜE-dayanıklı tük.	-1,4	-3,1
ÖTV	38,0	35,2
Kamu tük. harc.	18,1	55,6

Tablo 3: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla tüketim harcamaları.

Üretim beklentileri negatif

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış veriye göre, 2024 yılının birinci çeyreğinde yatırım malı ithalatında yüzde 11,8'lik düşüş dikkat çekmektedir. Ara malı imalatı (yüzde 1,6 artış) ve ticari krediler (yüzde 0,6 artış) dışındaki diğer tüm yatırım öncü göstergelerinde çeyreklik bazda düşüş bekliyoruz (Tablo 4).

Yıllık bazda ise ara malı imalatı (yüzde 1,3 artış) dışındaki tüm yatırım göstergelerinde düşüş öngörüyoruz. Kamu yatırım harcamalarında yüzde 31,3'lük, yatırım malı ithalatında yüzde 15,1'lik, perakende stoklarında ise yıllık bazda yüzde 10,5'lik bir düşüş hesaplıyoruz (Tablo 5).

İthalatta azalış devam ediyor

2023 yılının dördüncü çeyreğinde, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış dış ticaret rakamlarına baktığımızda ihracatta yüzde 1,4'lük, ithalatta ise yüzde 6,7'lik düşüş bekliyoruz (Tablo 6).

Bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla baktığımızda ise altın dışı ihracat yüzde 3,2 artarken, toplam ihracat yüzde 0,8 artmaktadır. Altın dışı ithalat yüzde 5,8 azalırken, altın dahil edildiğinde ithalatta yüzde 13,6'lık azalış hesaplanmaktadır (Tablo 7).

	2023Q4	2024Q1
SÜE-ara malı	-0.4	1.6
KKO-yatırım malı	0.9	-1.7
İthalat-yatırım malı	-2.1	-11.8
Tic. krediler ve KK	-3.0	0.6
Üretim-son 3 ay	-2.2	-6.3
Per. sek. stok	-1.2	-3.2
Kamu yatırım harc.	7.9	-1.7

Tablo 4: Bir önceki çeyreğe kıyasla yatırım harcamaları. **KKO:** Kapasite kullanım oranı; **Per.sek.stok:** Perakende ticaret sektörü mevcut mal stok seviyesi. KKO diğer endekslerin aksine yüzde puan değişimi olarak verilmiştir.

	2023Q4	2024Q1
SÜE-ara malı	3.4	1.3
KKO-yatırım malı	0.7	-2.2
İthalat-yatırım malı	18.0	-15.1
Tic. krediler ve KK	-6.1	-6.3
Üretim-son 3 ay	9.9	-1.1
Per. sek. stok	-7.3	-10.5
Kamu yatırım harc.	25.9	-31.3

Tablo 5: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla yatırım harcamaları.

	2023Q4	2024Q1
İhracat	3.2	-1.4
İthalat	-4.0	-6.7
Altın dışı ihracat	0.6	2.2
Altın dışı ithalat	-2.2	-3.0

Tablo 6: Bir önceki çeyreğe kıyasla dış ticaret.

	2023Q4	2024Q1
İhracat	4.6	0.8
İthalat	3.1	-13.6
Altın dışı ihracat	2.3	3.2
Altın dışı ithalat	7.6	-5.8

Tablo 7: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla dış ticaret.

Genel değerlendirme

GSYH tahmininde kullandığımız diğer mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış değişkenlere baktığımızda imalat sanayi üretim endeksinde yüzde 1,2'lik, hizmet sektörüne olan talepte ise yüzde 3,8'lik artış gözlemlenmektedir. Perakende sektöründe fiyatların yüzde 5,9 yükselmesi beklenmektedir (Tablo 8).

Geçen yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında imalat sanayi üretim endeksinin yüzde 12,7, elektrik tüketiminin yüzde 11,4 artmasını öngörüyoruz. Perakende sektöründeki fiyat beklentilerinde yüzde 3,8'lik artış, hizmet sektörüne olan talepte ise yüzde 2,4'lük azalış hesaplıyoruz (Tablo 9).

Kesinleşen Ocak ve kısmen açıklanan Şubat ayı GSYH öncü göstergeleri ile yaptığımız hesaplamalara göre Türkiye ekonomisinin 2024 yılının birinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine kıyasla yüzde 5,6 oranında büyümesini bekliyoruz. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle yaptığımız hesaplamalarla ise 2024 yılının birinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla GSYH'nin yüzde 1,5 artacağını öngörüyoruz.

	2023Q4	2024Q1
İmalat SÜE	-0.8	1.2
Per. sek. fiy. bek.	-6.4	5.9
KKO	0.7	-0.8
Hiz. sek. talep	-2.8	3.8
Gel. 12 ay yat. bek.	-1.7	0.3
Elektrik tüketimi	-5.7	2.0

Tablo 8: Bir önceki çeyreğe kıyasla bazı öncü göstergeler. **Per.sek.fiy.bek:** Perakende sektörü fiyat beklentisi (gelecek 3 ay), **Hiz.sek.talep:** Hizmetlere olan talep (son 3 ay), **Gel. 12 ay yat. bek.:** Gelecek 12 ay yatırım beklentisi

	2023Q4	2024Q1
İmalat SÜE	2.9	12.7
Per. sek. fiy. bek.	-3.8	3.8
KKO	1.2	1.5
Hiz. sek. talep	-6.3	-2.4
Gel. 12 ay yat. bek.	-2.0	-0.1
Elektrik tüketimi	3.5	11.4

Tablo 9: Geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla bazı öncü göstergeler.

KUTU: AÇIKLAMALAR

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırma ile ilgili açıklama:

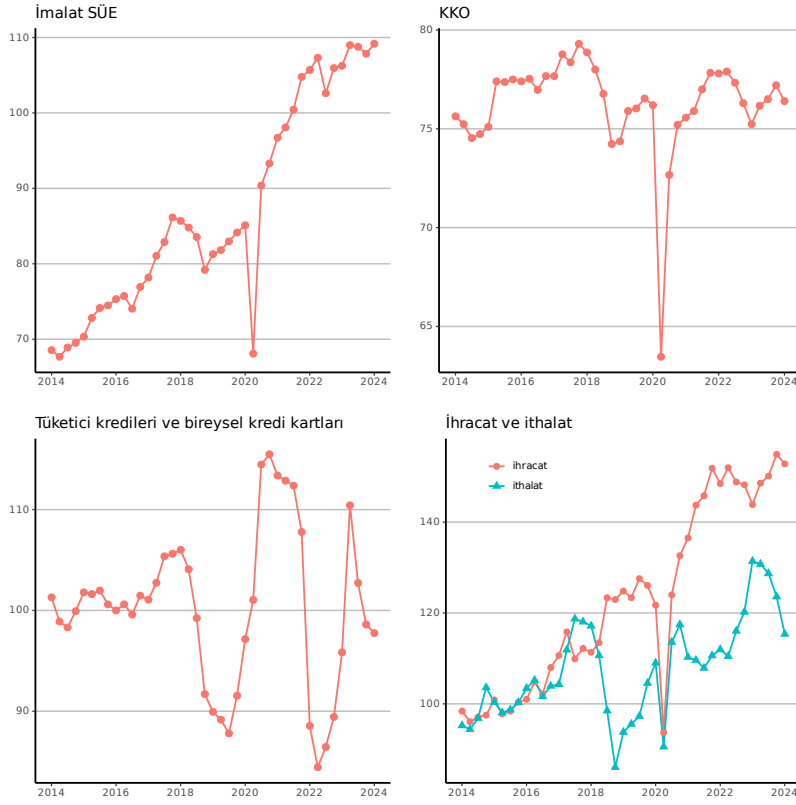
Bir önceki çeyreğe göre GSYH büyüme oranı tahmin edilirken tüm verilerde mevsim ve takvim etkileri için düzeltme yapıyoruz. Eğer veriyi yayınlayan kurumlar düzeltilmiş veriyi yayınlıyorsa doğrudan o serileri kullanıyoruz. Bunun mümkün olmadığı durumlarda düzeltmeyi yapmaktadır. Bu notta kullandığımız değişkenlerin durum şöyle özetlenebilir:

- TCMB: İmalat sanayi kapasite kullanım oranı (KKO); reel kesim güven endeksi (RKGE).
- TÜİK: Sanayi üretim endeksi (SÜE) ve alt kalemleri; ihracat, ithalat ve mal grubuna göre ithalat alt kalemleri (ara malı, yatırım malı ve tüketim malı); sektörel güven endeksleri ve alt kalemleri (perakende ticaret, hizmet ve inşaat sektörleri)
- Betam: Geriye kalan tüm öncü göstergeler.

Öncü göstergelerle ilgili açıklama: Betam her çeyrek için üç tahmin yayınlıyor. İlk iki tahminde büyüme tahmini yapılan çeyreğe ait öncü göstergelerin bir kısmı için son iki ay, diğerleri için ise son ay bilgisi tahmin tarihinde eksiktir. Öncü göstergeler için büyüme rakamları oluştururken bu eksik aylar için serinin daha önceki gözlemlerinden hareketle oluşturduğumuz tahminleri kullanıyoruz. Üçüncü tahminde öncü göstergelerin tüm ayları mevcut olduğundan tahmine ihtiyaç kalmamaktadır.

Tahmin modeli ile ilgili açıklama:

GSYH'nın doğrudan tahmini için 16 öncü gösterge kullanıyoruz. GSYH alt kalemlerinin (tüketim, yatırım, ihracat ve ithalat) tahmini için 26 öncü gösterge kullanıyoruz. Araştırma notumuzda ve tablolarda bu göstergelerin hepsini sunmak yerine içinde bulunduğumuz dönemde öne çıkan ve tahminde başarılı olan değişkenleri sunmayı tercih ediyoruz.

Şekil 1: Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış çeyreklik öncü göstergeler. Tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları 2016 yılının ilk çeyreği 100 olacak şekilde endekse dönüştürülmüştür.